

DECYZJE

DECYZJA RADY

z dnia 19 grudnia 2011 r.

dotycząca programu ramowego Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej w zakresie działań badawczych i szkoleniowych w dziedzinie jądrowej (2012–2013)

(2012/93/Euratom)

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Energii Atomowej, w szczególności jego art. 7,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej, przedstawiony po konsultacji z Komitetem Naukowo-Technicznym,

uwzględniając opinię Parlamentu Europejskiego ⁽¹⁾,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego ⁽²⁾,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Wspólne krajowe i europejskie wysiłki w obszarze badań i szkoleń są niezbędne dla wspierania i zapewnienia wzrostu gospodarczego oraz dobrobytu obywateli w Europie.
- (2) Program ramowy Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej w zakresie działań badawczych i szkoleniowych w dziedzinie jądrowej (2012–2013) (zwany dalej „programem ramowym”) powinien być uzupełnieniem pozostałych działań Unii Europejskiej w zakresie polityki badawczej niezbędnych dla realizacji strategii „Europa 2020” przyjętej przez Radę Europejską w dniu 17 czerwca 2010 r., w szczególności tych, które dotyczą edukacji, szkolenia, konkurencyjności i innowacji, przemysłu, zatrudnienia i środowiska.
- (3) Program ramowy powinien wykorzystać osiągnięcia siódmego programu ramowego przyjętego na mocy decyzji Rady 2006/970/Euratom z dnia 18 grudnia 2006 r. dotyczącej siódmego programu ramowego Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Euratom) w zakresie działań badawczych i szkoleniowych w dziedzinie jądrowej (2007–2011) ⁽³⁾, przewidując jednocześnie niezbędny zwiększony nacisk na bezpieczeństwo jądrowe i przyczyniając się do nowego ukierunkowania badań w dziedzinie jądrowej. Powinien on również przyczynić się do utworzenia europejskiej przestrzeni badawczej oraz do rozwoju gospodarki i społeczeństwa wiedzy w Europie.
- (4) Program ramowy powinien przyczynić się do wdrożenia jednej z inicjatyw przewodnich strategii „Europa 2020”, zatytułowanej „Unia innowacji”, przyjętej w ramach

konkluzji Rady na posiedzeniach w dniach 25 i 26 listopada 2010 r., poprzez zwiększenie konkurencji w celu osiągnięcia doskonałości naukowej i przyspieszenia realizacji najważniejszych innowacji w obszarze energii jądrowej, zwłaszcza w kwestii syntezy jądrowej i bezpieczeństwa jądrowego, oraz przyczynić się do sprostania wyzwaniom związanym z energią i zmianą klimatu.

- (5) W kontekście polityki energetycznej dla Europy Rada Europejska na posiedzeniu w dniach 8–9 marca 2007 r. potwierdziła, że do każdego z państw członkowskich należy decyzja o tym, czy będą one opierać się na energii jądrowej, i podkreśliła, że należy przy tym w dalszym ciągu poprawiać bezpieczeństwo jądrowe i gospodarowanie odpadami promieniotwórczymi. Uznaje się także, że energia jądrowa pełni obecnie w niektórych państwach członkowskich rolę „technologii pomostowej”.
- (6) Niezależnie od potencjalnego wpływu energii jądrowej na podaż energii i rozwój gospodarczy poważne awarie jądrowe mogą być potencjalnie niebezpieczne dla zdrowia ludzi. Dlatego w programie ramowym należy w jak największym stopniu uwzględnić aspekty bezpieczeństwa jądrowego i, w stosownych przypadkach, aspekty ochrony fizycznej materiałów i obiektów jądrowych. Aspekty ochrony należy w programie ramowym ograniczyć do bezpośrednich działań Wspólnego Centrum Badawczego (JRC).
- (7) Europejski strategiczny plan w dziedzinie technologii energetycznych (plan EPSTE), określony w konkluzjach Rady z dnia 28 lutego 2008 r. przyspiesza opracowanie wachlarza technologii niskoemisyjnych. Na posiedzeniu w dniu 4 lutego 2011 r. Rada Europejska uzgodniła, że Unia i jej państwa członkowskie będą wspierać inwestycje w odnawialne źródła energii, bezpieczne i zrównoważone technologie niskoemisyjne i będą koncentrować się na realizacji priorytetów technologicznych określonych w planie EPSTE.
- (8) Wspólnota stworzyła jednolity i całkowicie zintegrowany program badań w zakresie syntezy jądrowej, który odgrywa wiodącą rolę na arenie międzynarodowej w odniesieniu do rozwoju syntezy jądrowej jako źródła energii.
- (9) W następstwie decyzji Rady z dnia 20 grudnia 2005 r. Wspólnota przystąpiła w dniu 11 maja 2006 r. do umowy ramowej w sprawie międzynarodowej współpracy w zakresie badań i rozwoju międzynarodowego

⁽¹⁾ Opinia z dnia 17 listopada 2011 r. (dotychczas nieopublikowana w Dzienniku Urzędowym). Opinia wydana po przeprowadzeniu nieobowiązkowych konsultacji.

⁽²⁾ Dz.U. C 318 z 29.10.2011, s. 127. Opinia wydana po przeprowadzeniu nieobowiązkowych konsultacji.

⁽³⁾ Dz.U. L 400 z 30.12.2006, s. 60.

forum IV generacji (GIF). GIF koordynuje wielostronną współpracę w zakresie badań przedprojektowych dotyczących szeregu zaawansowanych systemów jądrowych służących także satysfakcjonującemu rozwiązaniu problemów bezpieczeństwa jądrowego, odpadów, proliferacji i postrzegania przez społeczeństwo, mających znaczenie dla programu ramowego.

- (10) W konkluzjach w sprawie zapotrzebowania w zakresie umiejętności w dziedzinie jądrowej, przyjętych na posiedzeniu w dniach 1–2 grudnia 2008 r., Rada uznała za konieczne utrzymanie we Wspólnocie wysokiego poziomu szkolenia w dziedzinie jądrowej.
- (11) W 2010 r. Komisja otrzymała ostateczne sprawozdania z zewnętrznej oceny wdrożenia i wyników działalności Komisji w zakresie badań jądrowych w latach 2007–2009, obejmujące działania bezpośrednie i pośrednie.
- (12) Realizacja międzynarodowego eksperymentalnego reaktora termojądrowego (ITER) w Europie, zgodnie z Umową z dnia 21 listopada 2006 r. w sprawie powołania Międzynarodowej Organizacji Energii Termojądrowej na rzecz wspólnej realizacji projektu ITER⁽¹⁾, powinna być najważniejszym elementem działalności badawczej w zakresie syntezy jądrowej w kontekście programu ramowego.
- (13) Działania Wspólnoty służące wsparciu realizacji projektu ITER, zwłaszcza pomocy w budowie ośrodka ITER w Cadarache oraz przeprowadzenia działań badawczo-rozwojowych w zakresie technologii ITER w okresie realizacji programu ramowego mają być prowadzone pod kierownictwem Europejskiego Wspólnego Przedsięwzięcia na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej, zgodnie z decyzją Rady 2007/198/Euratom z dnia 27 marca 2007 r. powołującą Europejskie Wspólne Przedsięwzięcie na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej oraz przyznającą mu określone korzyści⁽²⁾.
- (14) Działalność badawcza wspierana przez program ramowy powinna być zgodna z podstawowymi zasadami etycznymi, w tym z zasadami wyrażonymi w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej.
- (15) Niniejsza decyzja powinna określić kopertę finansową dotyczącą całego okresu obowiązywania programu ramowego będącą głównym punktem odniesienia dla władzy budżetowej podczas corocznej procedury budżetowej, w rozumieniu pkt 37 Porozumienia międzyinstytucjonalnego pomiędzy Parlamentem Europejskim, Radą i Komisją z dnia 17 maja 2006 r. w sprawie dyscypliny budżetowej i należytego zarządzania finansami⁽³⁾.
- (16) JRC powinno przyczynić się do zapewniania nastawionego na potrzeby użytkownika wsparcia naukowego i technicznego w zakresie tworzenia, rozwoju, realizacji i monitorowania polityki Unii, zwracając szczególną uwagę na badania nad bezpieczeństwem i ochroną.

W tym względzie JRC powinno nadal funkcjonować jako niezależny ośrodek referencyjny Unii w zakresie nauki i technologii w dziedzinach należących do jego szczególnych kompetencji. JRC powinno mieć zwłaszcza niezbędne możliwości zapewniania niezależnej naukowej i technicznej wiedzy fachowej w dziedzinie incydentów i awarii jądrowych.

- (17) Międzynarodowy i światowy wymiar europejskich działań badawczych jest ważny, ponieważ może przynieść obopólne korzyści. Program ramowy powinien być otwarty na udział państw, które zawarły niezbędne umowy w tym celu, a na poziomie projektów i na zasadzie wzajemnych korzyści – także na udział jednostek z państw trzecich oraz międzynarodowych organizacji współpracy naukowej.
- (18) Program ramowy powinien przyczynić się do rozszerzenia Unii poprzez udzielenie krajom kandydującym wsparcia naukowo-technicznego we wdrażaniu przez nie unijnego dorobku prawnego oraz w ich włączaniu do europejskiej przestrzeni badawczej.
- (19) W swoim komunikacie z dnia 26 marca 2009 r. dotyczącym nierozprzestrzeniania broni jądrowej Komisja uznała rolę, jaką JRC odgrywa w badaniach i szkoleniach z zakresu ochrony fizycznej materiałów i obiektów jądrowych.
- (20) Należy również podjąć odpowiednie środki, aby zapobiec nieprawidłowościom i nadużyciom finansowym, a także odzyskać utracone, niesłusznie wypłacone lub nieodpowiednio wykorzystane środki, zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE, Euratom) nr 2988/95 z dnia 18 grudnia 1995 r. w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich⁽⁴⁾, rozporządzeniem Rady (Euratom, WE) nr 2185/96 z dnia 11 listopada 1996 r. w sprawie kontroli na miejscu oraz inspekcji przeprowadzanych przez Komisję w celu ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich przed nadużyciami finansowymi i innymi nieprawidłowościami⁽⁵⁾ oraz rozporządzeniem Rady (Euratom) nr 1074/1999 z dnia 25 maja 1999 r. dotyczącym dochodzeń prowadzonych przez Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF)⁽⁶⁾.

PRZYJMUJE NINIEJSZĄ DECYZJĘ:

Artykuł 1

Przyjęcie programu ramowego

Przyjmuje się wieloletni program ramowy w zakresie działań badawczych i szkoleniowych w dziedzinie jądrowej (zwany dalej „programem ramowym”), na okres od dnia 1 stycznia 2012 r. do dnia 31 grudnia 2013 r.

Artykuł 2

Cele

1. Program ramowy dąży do osiągnięcia ogólnych celów określonych w art. 1 i art. 2 lit. a) Traktatu, ze szczególnym uwzględnieniem bezpieczeństwa jądrowego, ochrony fizycznej

⁽¹⁾ Dz.U. L 358 z 16.12.2006, s. 62.

⁽²⁾ Dz.U. L 90 z 30.3.2007, s. 58.

⁽³⁾ Dz.U. C 139 z 14.6.2006, s. 1.

⁽⁴⁾ Dz.U. L 312 z 23.12.1995, s. 1.

⁽⁵⁾ Dz.U. L 292 z 15.11.1996, s. 2.

⁽⁶⁾ Dz.U. L 136 z 31.5.1999, s. 8.

materiałów i obiektów jądrowych oraz ochrony radiologicznej, przyczyniając się do stworzenia Unii innowacji i wykorzystując osiągnięcia europejskiej przestrzeni badawczej.

2. Program ramowy obejmuje wspólnotowe badania, rozwój technologiczny, współpracę międzynarodową, rozpowszechnianie informacji technicznych, działania eksploatacyjne i szkoleniowe, które mają być zawarte w dwóch programach szczegółowych.

3. Pierwszy program szczegółowy obejmuje następujące działania pośrednie:

a) badania nad energią termojądrową, których celem jest rozwój technologii zapewniającej bezpieczne, trwałe, przyjazne dla środowiska i ekonomicznie opłacalne źródło energii;

b) rozszczepienie jądrowe, ochronę fizyczną materiałów i obiektów jądrowych i ochronę radiologiczną w celu zwiększenia bezpieczeństwa rozszczepienia jądrowego i innych zastosowań promieniowania w przemyśle, w medycynie i w poprawie gospodarowania odpadami promieniotwórczymi.

4. Drugi program szczegółowy obejmuje bezpośrednie działania badawcze Wspólnego Centrum Badawczego (JRC) w dziedzinie gospodarowania odpadami promieniotwórczymi, wpływu na środowisko, bezpieczeństwa jądrowego oraz ochrony fizycznej materiałów i obiektów jądrowych.

5. Cele i ogólne kierunki tych dwóch programów szczegółowych są określone w załączniku I.

Artykuł 3

Maksymalna kwota i podział na poszczególne programy szczegółowe

Maksymalna kwota przeznaczona na realizację programu ramowego wynosi 2 560 270 000 EUR. Kwota ta jest rozdzielona w następujący sposób:

a) na program szczegółowy, o którym mowa w art. 2 ust. 3, który zostanie zrealizowany w formie działań pośrednich:

— badania nad energią termojądrową 2 208 809 000 EUR ⁽¹⁾,

— rozszczepienie jądrowe, ochrona fizyczna materiałów i obiektów jądrowych i ochrona radiologiczna 118 245 000 EUR;

b) na program szczegółowy, o którym mowa w art. 2 ust. 4, który zostanie zrealizowany w formie działań bezpośrednich:

— działalność JRC w dziedzinie jądrowej 233 216 000 EUR.

Szczegółowe zasady udziału finansowego Wspólnoty w programie ramowym są określone w załączniku II.

Artykuł 4

Ochrona interesów finansowych Unii

Do wszelkich naruszeń przepisów prawa Unii w przypadku działań Wspólnoty finansowanych w ramach niniejszej decyzji, w tym także do naruszeń zobowiązania umownego w ramach programu ramowego, wynikających z działania lub zaniechania ze strony podmiotu gospodarczego, które poprzez nieuzasadnioną pozycję wydatków przynoszą lub mogłyby przynieść szkodę budżetowi ogólnemu Unii Europejskiej lub innym budżetom przez nią zarządzanym, stosuje się rozporządzenia (WE, Euratom) nr 2988/95 i (Euratom, WE) nr 2185/96.

Artykuł 5

Podstawowe zasady etyczne

Cała działalność badawcza prowadzona w ramach programu ramowego jest przeprowadzana zgodnie z podstawowymi zasadami etycznymi.

Artykuł 6

Monitorowanie, ocena i przegląd

1. Komisja w sposób ciągły i systematyczny monitoruje realizację programu ramowego i jego programów szczegółowych oraz regularnie składa sprawozdania na temat wyników monitorowania oraz upowszechnia te wyniki. Na początku 2013 r. Radzie przedstawione zostanie specjalne sprawozdanie z monitorowania poświęcone realizacji działań programu ramowego dotyczących bezpieczeństwa jądrowego i ochrony fizycznej materiałów i obiektów jądrowych.

2. Po zakończeniu programu ramowego Komisja zleci niezależnym ekspertom przeprowadzenie do dnia 31 grudnia 2015 r. oceny zewnętrznej dotyczącej jego uzasadnienia, realizacji oraz osiągnięć. Komisja przekaże wnioski z tej oceny, wraz ze swoimi uwagami, Parlamentowi Europejskiemu, Radzie Europejskiemu, Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu i Komitetowi Regionów.

Artykuł 7

Wejście w życie

Niniejsza decyzja wchodzi w życie trzeciego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Sporządzono w Brukseli dnia 19 grudnia 2011 r.

W imieniu Rady

M. KOROLEC

Przewodniczący

⁽¹⁾ W ramach tej łącznej kwoty wystarczające środki finansowe będą zarezerwowane na działania inne niż budowa ITER, wymienione w załączniku I.

ZAŁĄCZNIK I

CELE NAUKOWE I TECHNICZNE, TEMATY I DZIAŁANIA

WPROWADZENIE

Program ramowy jest podzielony na dwie części odpowiadające działaniom „pośrednim” w dziedzinie badań nad energią termojądrową, rozszczepieniem jądrowym i ochroną radiologiczną oraz „bezpośrednim” działaniom badawczym prowadzonym przez JRC.

I.A. BADANIA NAD ENERGIĄ TERMOJĄDROWĄ

Cel

Opracowanie podstaw naukowych budowy prototypowych reaktorów dla bezpiecznych, zgodnych z zasadami trwałego rozwoju, przyjaznych dla środowiska i ekonomicznie opłacalnych elektrowni oraz budowa ITER jako najważniejszy krok w tym kierunku.

Uzasadnienie

Synteza jądrowa może w znacznym stopniu przyczynić się do urzeczywistnienia zrównoważonych i pewnych dostaw energii w Unii za kilkadziesiąt lat. Sukces tych prac zapewniłby źródło bezpiecznej, zrównoważonej i przyjaznej dla środowiska energii. Długoterminowym celem europejskich badań nad syntezą jądrową, łączącym wszystkie działania państw członkowskich i stowarzyszonych państw trzecich w tej dziedzinie, jest wspólne stworzenie prototypowych reaktorów dla elektrowni spełniających te warunki, a zarazem ekonomicznie opłacalnych.

Pierwszym priorytetem strategii na rzecz osiągnięcia długoterminowego celu jest budowa ITER (urządzenia eksperymentalnego o dużym znaczeniu, dzięki któremu zostanie wykazana naukowa i techniczna wykonalność produkcji energii dzięki syntezie jądrowej), a następnie budowa demonstracyjnej elektrowni termojądrowej (DEMO). Budowie ITER towarzyszyć będzie ukierunkowany program wspierania działań badawczo-rozwojowych na rzecz ITER oraz prowadzone na niewielką skalę działania w zakresie technologii i fizyki niezbędnych do budowy DEMO.

Światowy wymiar działań badawczo-rozwojowych w zakresie syntezy jądrowej znalazł wyraz w Umowie z dnia 21 listopada 2006 r. w sprawie powołania Międzynarodowej Organizacji Energii Termojądrowej na rzecz wspólnej realizacji projektu ITER oraz w Umowie między Rządem Japonii a Wspólnotą dotyczącej wspólnej realizacji działań w ramach szeroko zakrojonej koncepcji w dziedzinie badań nad energią termojądrową⁽¹⁾.

Współpraca międzynarodowa jest realizowana także w ramach ośmiu dwustronnych umów o współpracy w zakresie syntezy jądrowej, zawartych między Wspólnotą a państwami trzecimi.

Działania

1. Realizacja ITER

Prace te obejmują działania na rzecz wspólnej realizacji ITER, w szczególności zarządzanie międzynarodową organizacją ITER i wspólnym europejskim przedsięwzięciem na rzecz realizacji projektu ITER, bieżące zarządzanie i obsadzanie personelem, ogólne wsparcie techniczne i administracyjne, budowę urządzeń i instalacji oraz wsparcie dla projektu w trakcie budowy.

2. Badania i rozwój na rzecz przygotowania funkcjonowania ITER

W ramach ukierunkowanego programu w zakresie fizyki i technologii wykorzystywane będzie wspólny europejski tokamak (JET) oraz inne związane z projektem ITER urządzenia wykorzystujące magnetyczne uwięzienie plazmy. W ramach programu ocenione zostaną najważniejsze technologie ITER, skonsolidowane zostaną poszczególne warianty projektu ITER, a także przygotowane zostanie funkcjonowanie ITER.

3. Ograniczone działania technologiczne na rzecz przygotowania DEMO

W dalszym ciągu rozwijane będą materiały przeznaczone do syntezy jądrowej i najważniejsze technologie w tym zakresie, a także kontynuowane będą prace zespołu przygotowującego budowę międzynarodowej instalacji napromieniowywania materiałów przeznaczonych do syntezy jądrowej (IFMIF).

4. Działania badawczo-rozwojowe w dłuższym okresie

Prowadzone będą w niewielkim zakresie prace nad ulepszonymi koncepcjami systemów magnetycznego uwięzienia plazmy (ukierunkowane na przygotowanie funkcjonowania urządzenia Stellarator W7-X) oraz nad teorią i modelami służącymi pełnemu poznaniu zachowania plazm syntezy jądrowej.

5. Zasoby ludzkie, edukacja i szkolenie

Ze względu na doraźne i średniookresowe potrzeby związane z projektem ITER oraz w perspektywie dalszego rozwoju syntezy jądrowej realizowane będą inicjatywy na rzecz zapewnienia personelu na potrzeby „generacji ITER” pod względem odpowiedniej liczby, zakresu kompetencji oraz wysokiego poziomu szkoleń i doświadczenia.

(1) Dz.U. L 246 z 21.9.2007, s. 34.

6. Infrastruktura

ITER będzie nową infrastrukturę badawczą o zdecydowanie europejskim charakterze.

7. Procesy przemysłowe i transfer technologii

Szybki transfer innowacji związanych z projektem ITER do europejskiego przemysłu wymaga nowych struktur organizacyjnych. Będzie to zadaniem forum innowacji w sektorze termojądrowym, które opracuje plan działania w zakresie technologii termojądrowej oraz inicjatywy w zakresie rozwoju zasobów ludzkich, z naciskiem na innowacje i potencjał zapewnienia nowych produktów i usług.

I.B ROZSZCZEPIENIE JĄDROWE, BEZPIECZEŃSTWO JĄDROWE ORAZ OCHRONA RADIOLOGICZNA

Cel

Ustanowienie solidnej bazy naukowej i technicznej w celu przyspieszenia praktycznych postępów w zakresie bezpieczniejszego zarządzania długożyciowymi odpadami promieniotwórczymi, zwiększenie w szczególności bezpieczeństwa⁽¹⁾, przyczyniając się jednocześnie do efektywnego gospodarowania zasobami i opłacalności wykorzystania energii jądrowej, oraz zapewnienie solidnego i społecznie akceptowanego systemu ochrony człowieka i środowiska przed skutkami promieniowania jonizującego.

Uzasadnienie

Energia jądrowa jest jednym z elementów debaty na temat przeciwdziałania zmianie klimatu i zmniejszenia uzależnienia Europy od importowanej energii. W szerszym kontekście ustalenia koszyka energetycznego na przyszłość, zgodnego z zasadami trwałego rozwoju, program ramowy dzięki prowadzonym działaniom badawczym przyczyni się także do debaty na temat korzyści i ograniczeń dla gospodarki niskoemisyjnej związanych z energią pochodzącą z rozszczepienia jądrowego. Dzięki zapewnieniu wyższych poziomów bezpieczeństwa bardziej zaawansowane technologie jądrowe mogłyby zapewnić także możliwość wprowadzenia znaczących usprawnień w zakresie efektywnego gospodarowania zasobami i ich wykorzystania oraz wytwarzania mniejszej ilości odpadów, niż to jest w przypadku obecnych rozwiązań. W jak największym stopniu zostaną uwzględnione aspekty bezpieczeństwa jądrowego.

Wciąż potrzebne są wysiłki na rzecz zapewnienia ciągłości dotychczasowych doskonałych wyników Wspólnoty w zakresie bezpieczeństwa, a poprawa ochrony radiologicznej nadal stanowi zadanie priorytetowe. Kwestiami kluczowymi są bezpieczeństwo działania reaktorów i zarządzanie odpadami długożyciowymi; obie te kwestie są przedmiotem ciągłych prac na poziomie technicznym, które muszą także zostać uzupełnione wkładem natury politycznej i społecznej. We wszystkich zastosowaniach promieniowania w przemyśle, podobnie jak w medycynie, zasadą nadrzędną jest ochrona człowieka i środowiska. Wszystkie poruszone tutaj dziedziny tematyczne cechuje nadrzędny cel, jakim jest zapewnienie wysokich poziomów bezpieczeństwa.

Od czasu rozpoczęcia siódmego programu ramowego Euratom uruchomiono trzy ważne europejskie inicjatywy współpracy w zakresie nauki i technologii jądrowej. Są to: platforma technologiczna na rzecz zrównoważonej energetyki jądrowej (SNETP), platforma technologiczna na rzecz wdrożenia składowania geologicznego (IGDTP) oraz międzydyscyplinarna europejska inicjatywa w zakresie niskich dawek promieniowania (MELODI). Działania prowadzone w ramach SNETP oraz IGDTP ściśle odpowiadają priorytetom strategicznego planu w dziedzinie technologii energetycznych, a grupa najważniejszych organizacji należących do SNETP odpowiada za wdrożenie ESNII – europejskiej inicjatywy przemysłowej na rzecz zrównoważonej energii jądrowej. Obejmują one działania w ramach programu ramowego, w szczególności w odniesieniu do bezpieczeństwa jądrowego.

Coraz większe są interakcje między SNETP, IGDTP i MELODI oraz innymi forami zainteresowanych stron na poziomie Unii, takimi jak Europejskie Forum Energii Jądrowej (ENEf) oraz europejska grupa organów regulacyjnych ds. bezpieczeństwa jądrowego (ENSREG); poprzez działania w ramach programu ramowego będzie się dążyć, w stosownych przypadkach, do dalszych synergii, pamiętając o tym, że rozwój produktów i usług przemysłowych powinien być finansowany przez sam przemysł.

Program ramowy charakteryzuje się wysoką dbałością o propagowanie wysokich standardów bezpieczeństwa, także z uwzględnieniem kontekstu międzynarodowego. W jego ramach w dalszym ciągu będą wspierane inicjatywy sprawiające, że europejskie obiekty, szkolenia i możliwości szkoleniowe pozostaną odpowiednie w kontekście aktualnych kierunków rozwoju programów krajowych oraz zgodnie z interesem Unii jako całości, w szczególności w odniesieniu do bezpieczeństwa jądrowego i ochrony radiologicznej. W największym stopniu przyczyni się to do zapewnienia odpowiedniej kultury bezpieczeństwa jądrowego.

Działania

1. Gospodarowanie końcowymi odpadami promieniotwórczymi

Działania badawcze ukierunkowane na wdrożenie, dotyczące wszystkich pozostałych kluczowych aspektów składowania w głębokich warstwach geologicznych wypalonego paliwa jądrowego i długotrwałych odpadów promieniotwórczych i, w stosownych przypadkach, demonstracja w dziedzinie technologii i bezpieczeństwa oraz zapoczątkowanie wspólnego europejskiego podejścia do głównych zagadnień związanych z gospodarowaniem odpadami od ich powstania po unieszkodliwianie.

⁽¹⁾ Wszelkie działania w zakresie badań ochrony fizycznej materiałów i obiektów jądrowych są objęte częścią II „Działania Wspólnego Centrum Badawczego (JRC) w dziedzinie jądrowej”.

2. Systemy reaktorów

Badania stanowiące podstawę bezpiecznego funkcjonowania wszystkich odpowiednich systemów reaktorów (w tym urządzeń cyklu paliwowego) wykorzystywanych w Europie lub, w zakresie niezbędnym do utrzymania szerokiej wiedzy fachowej na temat bezpieczeństwa jądrowego w Europie, tych typów reaktorów, które mogą być używane w przyszłości, skupiające się wyłącznie na aspektach bezpieczeństwa, łącznie ze wszystkimi aspektami cyklu paliwowego, takimi jak separacja i transmutacja. Środki towarzyszące przyczyniające się do debaty na temat koszyka energetycznego w Europie zgodnego z zasadami trwałego rozwoju.

3. Ochrona radiologiczna

Badania, w szczególności nad ryzykiem związanym z niskimi dawkami promieniowania, zastosowaniami w medycynie i postępowaniem w przypadku awarii, mające na celu stworzenie podstaw naukowych solidnego, wyważonego i społecznie akceptowanego systemu ochrony, przy uwzględnieniu korzyści płynących z użycia promieniowania w medycynie i przemyśle.

4. Infrastruktura

Wsparcie dla wykorzystania i stałej dostępności kluczowych infrastruktur badawczych w wymienionych wyżej obszarach priorytetowych.

5. Zasoby ludzkie i szkolenia

Wsparcie dla utrzymania i dalszego rozwoju kompetencji naukowych i potencjału ludzkiego w celu zagwarantowania w dłuższym okresie odpowiednio wykwalifikowanych naukowców, inżynierów i pracowników w sektorze jądrowym.

II. DZIAŁANIA WSPÓLNEGO CENTRUM BADAWCZEGO (JRC) W DZIEDZINIE JĄDROWEJ

Cel

Program szczegółowy JRC w dziedzinie jądrowej ma na celu wypełnienie wynikających z Traktatu zobowiązań w zakresie badań i rozwoju, ze szczególnym naciskiem na bezpieczeństwo jądrowe i ochronę radiologiczną, oraz wspieranie Komisji i państw członkowskich w zakresie środków zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego oraz nieprolifracji, gospodarowania odpadami, bezpieczeństwa instalacji jądrowych i cyklu paliwowego, promieniotwórczości w środowisku oraz ochrony radiologicznej. JRC musi w coraz większym stopniu odgrywać rolę europejskiego ośrodka referencyjnego w zakresie upowszechniania informacji, szkoleń i możliwości kształcenia dla specjalistów i młodych naukowców zwłaszcza w dziedzinie bezpieczeństwa jądrowego i ochrony fizycznej materiałów i obiektów jądrowych oraz ochrony radiologicznej.

Uzasadnienie

Istnieje oczywista konieczność rozwijania wiedzy, umiejętności i kompetencji w celu zapewnienia personelu posiadającego niezbędną aktualną, niezależną i wiarygodną specjalistyczną wiedzę naukową, pomagającego w realizowaniu polityki Unii w dziedzinie bezpieczeństwa reaktorów jądrowych i cyklu paliwowego, środków zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego oraz ochrony fizycznej materiałów i obiektów jądrowych. Podyktowane potrzebami użytkowników wsparcie dla polityki Unii, podkreślone w zadaniach JRC, zostanie uzupełnione proaktywną rolą w ramach europejskiej przestrzeni badawczej, polegającą na podejmowaniu wysokiej jakości działań badawczych w ścisłym kontakcie z przedsiębiorstwami i innymi podmiotami oraz na tworzeniu sieci z udziałem instytucji publicznych i prywatnych w państwach członkowskich.

Działania

1. Gospodarowanie odpadami promieniotwórczymi a oddziaływanie na środowisko – działanie to koncentruje się na ograniczeniu niepewności i rozwiązaniu otwartych kwestii w zakresie unieszkodliwiania odpadów w celu opracowania skutecznych rozwiązań umożliwiających gospodarowanie wysokoaktywnymi odpadami promieniotwórczymi w oparciu o dwie główne opcje (unieszkodliwianie bezpośrednio lub podział i transmutacja). Rozwijane będą również działania poszerzające wiedzę na temat fizyki, chemii i podstawowych właściwości aktywności oraz ich modeli, a także baza wysoko dokładnych danych referencyjnych z dziedziny jądrowej do zastosowania w obszarze energii jądrowej i zastosowaniach niejądrowych (np. do celów medycznych). W ramach wysiłków podejmowanych w zakresie ochrony radiologicznej prowadzone będą dalsze prace nad stworzeniem modeli środowiskowych dyspersji radioizotopów, połączone z testami monitorującymi w zakresie promieniotwórczości środowiska w celu przyczynienia się do harmonizacji krajowych procesów i systemów monitorowania.
2. Bezpieczeństwo jądrowe – przyczyni się do realizacji badań nad bezpieczeństwem cykli paliwowych, koncentrując się przede wszystkim na bezpieczeństwie czynnych reaktorów w Unii. Badania będą również dotyczyć bezpieczeństwa reaktorów w przypadku nowych, innowacyjnych projektów, bezpieczeństwa i aspektów zapewniania bezpieczeństwa innowacyjnych cykli paliwowych, zwiększonego wypalenia paliwa lub nowych rodzajów paliwa. Przyczyni się ono także do dalszego opracowywania wymogów dotyczących bezpieczeństwa i zaawansowanych metod oceny w odniesieniu do systemów reaktorów mających znaczenie dla bezpieczeństwa jądrowego w Europie. Ponadto JRC będzie koordynować europejski wkład w inicjatywę badawczo-rozwojową międzynarodowego forum IV generacji, odgrywając rolę podmiotu integrującego oraz upowszechniając wyniki badań w tym obszarze. Ponadto dostarczy fachowej wiedzy naukowej dotyczącej incydentów i awarii jądrowych.
3. Ochrona fizyczna materiałów i obiektów jądrowych – w dalszym ciągu będzie wspierać wypełnianie zobowiązań Wspólnoty, w szczególności tych, które dotyczą opracowania metod kontroli urządzeń cyklu paliwowego, wdrożenia protokołu dodatkowego, w tym pobierania próbek środowiskowych oraz zintegrowanych środków zapewnienia bezpieczeństwa jądrowego, a także zapobiegania nieuprawnionemu wyprowadzaniu materiałów jądrowych i promieniotwórczych w związku z nielegalnym handlem takimi materiałami, w tym kryminalistycznych ekspertyz jądrowych.

ZAŁĄCZNIK II

SYSTEMY FINANSOWANIA

Z zastrzeżeniem zasad uczestnictwa ustanowionych do celów wdrażania programu ramowego Wspólnota będzie wspierać działania w zakresie badań i rozwoju technologicznego, w tym działania demonstracyjne w ramach programów szczegółowych, poprzez szereg systemów finansowania. Systemy te, osobno lub w połączeniu, będą wykorzystywane do finansowania różnych kategorii działań realizowanych poprzez program ramowy.

1. SYSTEMY FINANSOWANIA W DZIEDZINIE ENERGII TERMOJĄDROWEJ

Szczególny charakter działań w obszarze badań z zakresu energii termojądrowej wymaga szczególnych rozwiązań. Wsparcie finansowe zostanie przyznane działaniom prowadzonym na podstawie procedur określonych w:

- 1.1. umowach stowarzyszeniowych między Komisją a państwami członkowskimi lub w pełni stowarzyszonymi państwami trzecimi lub między Komisją a podmiotami ustanowionymi w państwach członkowskich lub w pełni stowarzyszonych państwach trzecich, przewidujących realizację części programu badawczego Wspólnoty w dziedzinie energii termojądrowej, zgodnie z art. 10 Traktatu;
- 1.2. Europejskim porozumieniu w sprawie rozwoju syntezy jądrowej (EFDA) – wielostronnym porozumieniu zawartym między Komisją a organizacjami w państwach członkowskich i stowarzyszonych państwach trzecich lub organizacjami działającymi w ich imieniu, dotyczącym stworzenia między innymi warunków ramowych dla dalszych badań nad technologią syntezy jądrowej w stowarzyszonych organizacjach i w przemyśle, wykorzystania urządzeń JET i europejskiego wkładu w międzynarodową współpracę;
- 1.3. wspólnym europejskim przedsięwzięciu na rzecz realizacji projektu ITER, na podstawie art. 45–51 Traktatu;
- 1.4. umowach międzynarodowych między Wspólnotą a państwami trzecimi obejmujących działania badawczo-rozwojowe w dziedzinie energii termojądrowej, w szczególności w umowie w sprawie ITER oraz umowach w sprawie szerszego podejścia;
- 1.5. każdej innej umowie wielostronnej zawartej między Wspólnotą a organizacjami stowarzyszonymi, w szczególności w porozumieniu w sprawie mobilności pracowników;
- 1.6. działaniach z podziałem kosztów, w celu wspierania i przyczyniania się do badań nad energią termojądrową we współpracy z podmiotami z państw członkowskich lub państw trzecich stowarzyszonych z programem ramowym, które nie są związane umowami stowarzyszeniowymi.

Oprócz wspomnianych działań można będzie podejmować działania w celu wspierania i rozwijania zasobów ludzkich, proponować stypendia, realizować inicjatywy w zakresie zintegrowanych infrastruktur oraz szczególne działania wspierające, zwłaszcza w celu koordynacji badań nad energią termojądrową, podejmowania badań na rzecz wsparcia tych działań, wspierania publikacji i wymiany informacji oraz szkoleń w celu promowania transferu technologii.

2. SYSTEMY FINANSOWANIA W INNYCH DZIEDZINACH

Działania w ramach programu ramowego w innych dziedzinach niż energia termojądrowa będą finansowane poprzez szeroki wachlarz systemów finansowania. Systemy te, osobno lub w połączeniu, będą wykorzystywane do finansowania różnych kategorii działań realizowanych poprzez program ramowy.

Decyzje dotyczące programów szczegółowych, programów pracy i zaproszeń do składania wniosków będą zawierać w stosownych przypadkach informacje na temat:

- rodzajów systemów wykorzystywanych do finansowania różnych kategorii działań,
- kategorii uczestników (takich jak organizacje badawcze, szkoły wyższe, przemysł, organy publiczne), które mogą z nich korzystać,
- rodzajów działań (badań, rozwoju, demonstracji, szkoleń, rozpowszechniania, transferu wiedzy i innych działań pokrewnych), które mogą być finansowane.

W przypadku gdy możliwe jest wykorzystanie różnych systemów finansowania, programy prac mogą określać, jaki system finansowania należy zastosować do tematu, którego dotyczy zaproszenie do składania wniosków.

Systemy finansowania są następujące:

a) W celu wspierania działań, które są wdrażane przede wszystkim na podstawie zaproszeń do składania wniosków:

1. Projekty realizowane w ramach współpracy

Wsparcie dla projektów badawczych prowadzonych przez konsorcja z uczestnikami z różnych państw, mających na celu rozwój nowej wiedzy, nowych technologii, produktów lub wspólnych zasobów przeznaczonych na badania. Rozmiar, zakres i wewnętrzna organizacja projektów mogą być różne w zależności od dziedziny i tematu. Projekty mogą dotyczyć ukierunkowanych działań badawczych na małą lub średnią skalę lub projektów integrujących o dużej skali, które do osiągnięcia określonego celu wymagają mobilizacji znaczących zasobów. Plany prac w ramach projektów będą uwzględniać wsparcie przeznaczone na szkolenia i rozwój kariery naukowców.

2. Sieci doskonałości

Wsparcie dla wspólnych programów badawczych realizowanych przez wiele organizacji badawczych łączących swoje działania w określonej dziedzinie, prowadzonych przez zespoły badawcze w ramach długookresowej współpracy. Wdrażanie wspólnych programów badawczych będzie wymagało formalnego zaangażowania ze strony tych organizacji. Plany prac w ramach projektów będą uwzględniać wsparcie przeznaczone na szkolenia i rozwój kariery naukowców.

3. Działania koordynacyjne i wspierające

Wsparcie dla działań zapewniających koordynację badań lub je wspierających (tworzenie sieci kontaktów, wymiany, ponadnarodowy dostęp do infrastruktury badawczej, badania, konferencje, udział w budowie nowej infrastruktury itp.) lub ułatwiających rozwój zasobów ludzkich (np. tworzenie sieci kontaktów i systemów szkolenia). Działania te mogą być realizowane także w inny sposób niż poprzez zaproszenia do składania wniosków.

b) W celu wspierania działań realizowanych na podstawie decyzji Rady, przyjmowanych na wniosek Komisji, Wspólnota zapewni wsparcie finansowe dla finansowanych z wielu źródeł i prowadzonych na szeroką skalę następujących inicjatyw:

— wkład finansowy na rzecz wdrożenia wspólnych przedsięwzięć na podstawie procedur i postanowień określonych w art. 45–51 Traktatu,

— wkład finansowy na rzecz rozwoju nowej infrastruktury o znaczeniu europejskim.

Wspólnota wdroży systemy finansowania zgodnie z przepisami rozporządzenia Rady (Euratom) nr 139/2012 z dnia 19 grudnia 2011 r. ustanawiającego zasady uczestnictwa przedsiębiorstw, ośrodków badawczych i szkół wyższych w działaniach pośrednich prowadzonych na podstawie programu ramowego Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej oraz zasady upowszechniania wyników badań (2012–2013) ⁽¹⁾, w odniesieniu do zasad uczestnictwa przedsiębiorstw, ośrodków badawczych i uczelni, odpowiednich instrumentów pomocy państwa, w szczególności ram pomocy państwa na rzecz badań i rozwoju, jak również międzynarodowych zasad w tym obszarze. Zgodnie z tymi międzynarodowymi ramami konieczne będzie indywidualne dostosowanie rozmiaru i formy udziału finansowego, w szczególności jeżeli dostępne będzie finansowanie z innych źródeł publicznych, w tym z innych źródeł unijnego finansowania, takich jak Europejski Bank Inwestycyjny.

W przypadku uczestników działań pośrednich realizowanych w regionach mniej rozwiniętych (w regionach konwergencji określonych w art. 5 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności ⁽²⁾, w tym regionach kwalifikujących się do finansowania z funduszy strukturalnych w ramach celu konwergencji oraz regionach kwalifikujących się do finansowania z Funduszu Spójności i regionach najbardziej oddalonych) w miarę możliwości i w stosownych przypadkach uruchomione zostanie finansowanie uzupełniające z funduszy strukturalnych.

3. DZIAŁANIA BEZPOŚREDNIE – WSPÓLNE CENTRUM BADAWCZE

Wspólnota zleci JRC wdrożenie działań określanych jako działania bezpośrednie zgodnie z decyzją Rady 2012/95/Euratom z dnia 19 grudnia 2011 r. dotyczącą programu szczegółowego, który ma zostać zrealizowany w formie działań bezpośrednich przez Wspólne Centrum Badawcze w ramach wdrażania programu ramowego Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej w zakresie działań badawczych i szkoleniowych w dziedzinie jądrowej (2012–2013) ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Zob. s. 1 niniejszego Dziennika Urzędowego.

⁽²⁾ Dz.U. L 210 z 31.7.2006, s. 25.

⁽³⁾ Zob. s. 40 niniejszego Dziennika Urzędowego.